

تطبيق جایگاه هویت مکان با مفاهیم مرتبط مکان^۱

الهام بداغ آبادی^{۱*}، محمدرضا نقصان محمدی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشگاه یزد (Email: Elhambodaghhabadi@stu.yazd.ac.ir)

۲- دانشیار دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد (Email: mohammadi@yazd.ac.ir)

چکیده

مفاهیم هویت مکان، هویت مکانی، حس مکان و شخصیت مکان دارای روابط مفهومی نزدیکی بوده و در برخی متون به اشتباه بدون توجه به تمایزات بجای یکدیگر یا در جای نادرست استفاده می‌شوند. لذا با در نظر گیری وجوه اشتراک و افتراق مفاهیم مرتبط با هویت مکان، می‌توان به دسته بندی دقیق تر و وضوح بیشتر تمایزات در نمایه‌ای ساده شده دست یافت. از آنجا که هر پژوهش علمی، با ظهور مسأله یا مجهولی در ذهن محقق آغاز گشته و سپس با توجه به نوع مسأله روشی برای انجام آن انتخاب میگردد، لذا پژوهش حاضر سعی دارد به بررسی مفهومی هویت مکان در مقایسه با مفاهیم مرتبط با آن، که گاه دارای مشابهت و همپوشانی می‌باشد، مورد مطالعه قرار داده و نقش متمایز آن را نسبت به دیگر مفاهیم مطروحه مشخص ساخته و بازگو کند. لازم به ذکر است این پژوهش، از روش تحقیق توصیفی- تحلیلی و شیوه تحقیق مرور متون و منابع به عنوان ابزار جمع‌آوری اطلاعات در بستر مطالعات کتابخانه‌ای سود جستته است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که شخصیت مکان، به ویژگی‌های عینی مکان مرتبط بوده در حالیکه هویت مکان با احراز کننده مرتبط می‌باشد. تمایز میان هویت و حس مکان در فردی و جمعی بودن آن می‌باشد. به طوریکه در صورت انباشت و همپوشانی حس مکان میان افراد اجتماع، به نحوی که فردگرایی کمتری در آن وجود داشته و برآمده از فرهنگ، تقاضا و نیازهای جمعی باشد، می‌توان از هویت مکان نام برد. بنابراین هویت مکانی پیوند نزدیکی با هویت شخص پیدا می‌کند و حس مکان و هویت مکانی از منظر فردی بودن، دارای ارتباطی نزدیک می‌باشد.

کلمات کلیدی: هویت، مکان، هویت مکان، حس مکان، شخصیت مکان، هویت مکانی

۱. مقدمه

هویت شهر مفهومی است که در فرآیند ادراک سهل ممتنع است. در بادی امر هرکس فکر می‌کند که هم هویت را می‌فهمد و هم شهر را حال آن‌که در جایگاه حرفه‌ای و تخصصی فهم این واژه یعنی هویت شهر بسی دشوار است. اینکه عامه مردم هویت شهر را به راحتی فهمیده باشند، چندان دور از ذهن نیست. به‌ویژه آنکه از دیدگاه روان‌شناسی محیط و پاره دیدگاهی از طراحی شهری، فهم ویژگی‌های یک شهر همان چیزی است که در ذهن ناظر و شهروند تداعی می‌گردد. پس هر آنچه از هویت یک مکان دریابند صحیح است، اما درک متخصصین، برنامه‌ریزان، دست‌اندرکاران اجرایی دقت نظر و معیارمند بودن است [1]. برای شناخت هویت و حفظ و تقویت هویت مکان، تبیین رابطه آن با مفاهیم مرتبط و بعضاً هم‌نشین ضروری

^۱ این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول به راهنمایی نویسنده دوم با عنوان " طراحی مجموعه‌ی فرهنگی-تاریخی توس با تأکید بر مولفه‌ی هویت مکان " می‌باشد که در سال ۱۳۹۵ در دانشکده دانشکده هنر و معماری دانشگاه یزد انجام شده است.